

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа № 18 имени первого министра просвещения
Тувинской Народной Республики Лопсан-Кендена Ооржака Мижит-Доржуевича» города Кызыла
Республики Тыва

МБОУ СОШ №18 г.Кызыла

РАССМОТРЕНО

Заседании ШМО учителей
начальных классов

Салчак

Салчак С.Э.
от «30» августа 2024 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам.директора по УВР

[Подпись]

Кызыл-оол С.М.
от «30» августа 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директором школы

Иргит А.Ю.
Приказ №598.2 од
от «30» августа 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

(ID 6149499)

учебного предмета

Литературное чтение на родном (тувинском) языке

для обучающихся 3 классов

г.Кызыл 2024

Тайылбыр бижик

3-кү класстың «Литературлуг номчулга» эртемниге тургускан ажылчын программаны Россия Федерациязының «Россияның Школазы» деп ооредилге-методиктиг болүкке, Тыва Республиканың ниити ооредилгезининг эге школага 1-4 класстарга тыва дыл болганш номчулга талазы-биле күрүне стандарттарынга дүүштүр, 2011 чылдың Э. Д. Ондарның 2-4 класстарга номчулга программасынга болганш 2013 чылда үндүргени 3-кү класстарның Л.С.Кара-оолдун «Литературлуг номчулга» номунга даянып тургускан. Бо ажылчын программа эге школаның Федералдыг күрүне стандарттарының сорулгаларын чедип алырынче угланган.

Тыва уругларны шын, кижизиг, эртем-билиглиг кижилер кылдыр ооредири амгы үенин школаларының эң-не кол сорулгаларынын бирээзи. Үжүк-бижик номчуп билип эгелээрининг эң-не кол дозү- эге класстар. 7-10 харлыынга чедир уругнун чугаа-домааның аңгы-аңгы хевирлерининг (бижимел чугаа, номчулга, дыңнап билири) сайзыраарынга таарымчалыг уези. Ынчанганш тыва литературлуг номчулга эге школага чугула эртемнернинг бирээзи.

«Литературлуг номчулга»

деп эртемниң ооредилге планында туружу

Ниитизи-биле программа ёзугаар 3-кү класска неделяда 2 шак, бүдүн чылда 68 шак көрдүнгөн.

«Литературлуг номчулга» деп эртемнинг ниити характеристиказы.

Эге школага «Литературлуг номчулга» деп эртем оореникчинин чогаалга чаңгыс аай болганш узуктелиишкин чок ооредирининг бир кезээ болур.

Эге класс оореникчилерининг ук эртемни ооренип тура, амыдыралчы дуржулгазы байлак эвес болганындан чечен чогаалды сөстүн урап чүүлү деп шиңгээдин алыры онзагай.

«Литературлуг номчулга » кичээлдерининг, өске эртемнерге бодаарга, бир тускай чүүлү-кичээл бүрүзүнге чогаалдың жанр болганш утказындан хамаарылга чок оореникчилернин дыл-домаа база ниити кижизидилгезинче кичээнгеийни угландыраары; сөзүглел бүрүзүн уругнун аас болганш бижимел чугаазын сайзырадырындан аңгыда, мозү-бүдүн талазы-биле шынарларын хевирлээр сорулгалыг ажылгаар.

Ук эртемни ооренип тура, эртемнер болганш культуралар аразында харылзааны тургузар, ынчанганш орус база өске чоннарның аас чогаалы,

чечен чогаалы, хүрээлел, уран чурулга, күш-ажыл кичээлдери-биле холбаары кордуну турар.

Эге школага «Литературлуг номчулга» деп эртемни ооредириниң кол сорулгазы-торээн дылынга медреселдиг, шын база аянынг номчуп билир кылдыр чаңчыктырарда, тыва дылда бижиттинген ооредилге, эртем негтергей база чечен чогаал созүглелдериниң утказын шингээдин, угаан бодаар чаңчылдарын оттуруп сайзыратпышаан, бот номчулга дуржулгазынга даянын, номчукчу болур бүрүн эргезин хевирлээр.

Ук сорулганы боттандылары-биле дараазында айтырыгларны шингенирлээр:

-торээн дылынга чугаа ажыл, чорудулгазынын бүгү хевирлерин (дыңнаары, номчууру, чугаалаары, бижири) сайзыратпышаан, оске кижилер-биле харылзаа тудуп билир кылдыр чаңчыктырар;

-тыва чечен состү эстетиктиг шиңгээдин алырынга белеткен, торээн дылынга номчуттунар сопуургалын оттуруп сайзырадыр;

-тыва чечен чогаалдың созүглелдери-биле ажылдан билир кылдыр ченсеглээр сорулгалыг эге практиктиг билиглерни бээр;

-чаңгыс ол-ла темага бижиттинген тыва болгаш оске чоннарның чогаалдарын деңнен, домей болгаш ылгалдыг чүүлдерин тодарадып билир кылдыр чаңчыктырар;

-уругларның номчаан чогаалдарынга даянын, оларның мозү-бүдүжүн хевирлен тура, эки-багай, буяшныг-бак деп чүүлдер дугайында билиглерин сайзырадыр, торээн чону база оске аймак кижилер чурттап турар чурту дээн чоргааралын оттуруп, тыва болгаш Россияның чоннарының культура база чечен чогаалын хундулеп билир кылдыр кижизитпишаан, оореникчинин мозү, эстетиктиг дуржулгазын байыдар.

«Литературлуг номчулга» деп эртемни ооредириниң кол угланыышкынары

«Литературлуг номчулга » деп эртемни эге школаның 2-4 класстарынга ооредирин барымдаалаан ийи кол угланыышкын бар:

1. Чугаа болгаш номчулга ажыл-чорудулгазының хевирлери;
2. Уругларның номчукчу ажыл чорудулгазы.

Номчулгага болгаш чугаа сайзырадылгазынга оореникчилерниң билир ужурлуг кол билиглери, мергежилдери болгаш чаңчылдары

3-кү классты доозуп тургаш, оореникчилер дараазында чүүлдерни шиңгээдин алган турар.

1. Номчулганын чаңчылдары:

2-ги класска алган билиглерин улам ханыладыр болгаш быжыглаар.

Утка болган дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болган номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аянның номчууру. Номчулга үезинде нарын сөстөрни, ылаңгыя кылыг сөстөрни, чүве аттарын, утка талазы-биле тудуш холбаалыг сөстөрни (чүве ады биле эдеренчи, демдек ады биле чүве адынын каттышканы) бот боттарындан адырбайп, тудуштуруп номчууру. Сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири. Баштай иштинде номчаап, оон соонда аянның, ыткыр номчууру. Диалогту аянның рольдан номчууру. Иштинде оожум болган шилилгелиг номчулганың аргаларын шиңгээдин алганы. Номчулганың темпизин сагып шыдаары. Танып эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65-70 хире сөс.

Сөзүглел-биле ажыл. Сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес дараалапкаан болган утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билир.

Улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүңге ат (эге) чогаалдыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары.

Номчаан чүүлүнүн утказын делгередир болган кысказы-биле дончулап чугаалаары. Чогаалдың кол бодалын илередип, боттарының сөстери-биле ону бадыткаары. Чогаалдың киржикчилериниң чугаазын барымдаалап, оларга үнелел бээри.

Болуушкуннун чылдагаанын тайылбырлап шыдаары. Хайгаараан, корген-билген чүүлдериниң дугайында, башкының дузазы-биле сайгарган чуруктарга хамаарыштыр кыска чугаалар тургузары.

Делгереңгей болган кыска план езугаар номчаан чүүлүнүн утказын дес-дараалаптыр үшкү арындан чугаалап билири. Сөзүглелде билидинмес болган чаа сөстөрни, сөстүн чамдык уран аргаларын боттарының билир шаа-биле тайылбырлап шыдаары.

Чогаалдың кол темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлөр, абзацтар) дыңналдыр номчууру, доктаалдып алыры. Чогаалдың маадырларының бирээзиниң өмүгээзинден делгереңгей азы дончу чугаа кылып билири. Аас чогаалдарының болган чечен чогаалдың хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таныжылга. Басня, ооң онзагай талазы.

3 -кү класстың оореникчилериниң шиңгээдин алыр билиглери:

- медреселдии-биле шын номчуп, бижип болган чугаалаарынга ооренир;
- төрөөн дыл болган литература талазы-биле эге билиглерни алыр;
- ном ажыглаарынга чаңчыгар болган дылга сонuurгалы, номчулгага болган билиглерже чүткүлү хайныгар;
- мораль болган эстетика талазы-биле кижизитинер;

- ооренип турар чүүлдерин сайгарып, бөлүктөп, деңгөп, түңгөп билирингө, оларның иштинден кол болгаш чугула чүүлдерин тып, тайылбырлаарына чаңчыгар.

3- кү классты доозуп тура номчулга программанын шингээдин алганының планнаттырган түңгөлдери

Личностуг (личностные результаты)

Оореникчилер чуну билип үжүрлүгүл:

- ооредилгениң чедиишкинниң болурунун чылдагаанын тып билири;
- бодунун ажылын түңгөп, үнелеп билири;
- бодунун төрөөн чуртунга болгаш чонунга, ооң амыдырал-чуртталгазының хамаарылгазын шингээдин алыры;
- өскө чоннарның ниити мөзү-шынарының, моральдыг нормаларының талаларын билип алыры;
- бодунун-даа, өскө чоннун кижилериниң кылган эки, багай талаларының уг-шин тып билири;
- моральдыг нормаларга болгаш этиктиг негелделерге дүүшгүр аажы- чаңын таарыштырары;
- өскө кижилерниң сагыш-сеткилин, ишти-хоңгун билири болгаш олар-биле кады сагыш-човаары;
- уран-чечен культура-биле таныжып тура эстетиктиг овур - хевирлерниң кижизиттинери;
- ооредилгеге, эртем-билигке чүткүлдүү;

Оореникчилер чуну билип алырыл:

- долгандыр турар бойдуска хумагалыг, камныг, ынак болуру;
- аажы- чаңы моральдыг мөзү — шынарга, ужур-чурумга чагыртыры;
- өскө чоннарның хамаатыларына дең хамаарылгалыг болуру.

Предметтиг (предметные результаты)

(Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»)

Номчулга болгаш чугаа сайзырадылгазы

Оореникчилерниң ооренип алган турар билиглери:

- утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аянын номчууру;
- таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65 - 70 хире сос;
- чогаалдың адынга болгаш аңаа чураан чуруктарга даянын алгаш, чогаалдың кол утказын тодарадып билири;
- чогаалдың темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлери, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадын алыры;

- созүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес-дарааланкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билири;
- улуг эвес созүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаалдыры; башкының дузазы-биле созүглелдин планын тургузары база созүглелге болгаш ооң кезектеринге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири;
- номчаан чүүлүнүң утказын делгередир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары;
- уруглар библиотеказында бар номнар-биле, алфавиттик каталог аайы-биле номнарны тып билири;
- номчаан номнарының кыска тайылбырын тургузуп билири; справочниктер, энциклопедиялар болгаш уругларның периодиктик журналдары- биле ажылдап билири;
- чогаалдың кол маадырларының чугаазын, чүнү кылын турарын барымдаалап оларга үнелел бээри;

Оореникчилерниң ооренип алыр аргалары:

- номчаан чогаалынга хамаарышкан бодунуң үзел-бодалын бодунуң состери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- номчаан чогаалының эстетиктик болгаш мөзү-шынар талазы-биле бодунуң бодалдарын чугаалап билири;
- номчаан чогаалының кол маадырларынга болгаш чогаалды бижээн авторнуң позициязынга хамаарыштыр бодунуң үзел - бодалын бодунуң состери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- домей созүглелдерни болгаш айтырыгларга харыыларны бижимел хевирге тургузуп билири;

Чогаадыкчы ажылдар (Раздел «Творческая деятельность»)

Оореникчилерниң ооренип алган турар билиглери:

- диалогту аянның рольдап номчууру;
- план езугаар созүглелди тургузуп билири;
- хайгааралдың туннелинде бижимел чугааның хевирлерин (тодарадып бижиир, угаан-бодаар), болган болуушкуннуң чылдагаанын тодарадып тургаш, чугааларны тургузуп билири;
- бердинген тема езугаар чогаадыгларны, номчаан номунга, корген кинозунга, теледамчыдылгага, созүглелдерниң үзүндүлеринге үнелээшкиннерни бижип билири;
- номчаан чугаазынга шиижиткен көргүзүглерге киржири, шээжи-биле доктаадын алган шүлүктерин, чогаалдың үзүндүлерин аянның номчуп билири;
- бердинген чуруктар езугаар чогаадыгларны тургузуп чогаадын билири.

Оореникчилерниң ооренип алыр аргалары:

- чогаалдың маадырларының бирээзиниң өмүнээзинден делгереңгей азы доңчу чугаа кылып билири; чугааның сюжедин болгаш кол маадырларының болуушкуннарын улаштыр чогаадыры;
- номчаан чогаалдарына чуруктарны чуруп билири;
- бөлүк- биле ажылдап тура сценарийни болгаш проектилерни тургузуп билири;

(Раздел «Литературоведческая пропедевтика»)

Литература эртеминге баштайгы өөредилге

Оореникчилерниң ооренип алган турар билиглери:

- сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири; баштай ингинде номчааш, ооң соонда аянның ыткыр номчууру;
- аас чогаалдарынын болгаш чечен чогаалдарынын хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таныжылга; басня, ооң онзагай талалары- биле таныжары;
- авторнуң, кол маадырларның сөзүн, пейзажтың, маадырларның хевир дүрзүзүн, оларның чүнү кылып турарын, амыдырал-чуртталгазын тодаралык ылгап билири;
- авторнуң кол маадырларга хамаарылгазын тодарадып, чугаалап билири;
- жанрларны деңнеп тургаш ылгап билири (тоол -- басня, тоол -- тоолчургу чугаа, - тоол -- чечен чугаа о. о.);

Оореникчилерниң ооренип алыр аргалары:

- аянның уран номчулганың аргаларын (деңнелге, диригжидилге, метафора) ажылгап тургаш, сөзүглелдерниң анализин кылып ооренири;
- аналогия езугаар, аянның уран номчулганың аргаларын (деңнелге, диригжидилге, метафора) ажылгап тургаш сөзүглелдерни, шүлүктөрүн чогаадып тургузуп ооренири.

Метанпредметтиг (метанпредметные результаты)

Регулятивтиг (Регулятивные)

Оореникчилерниң ооренип алган турар билиглери:

- бодунуң кылып ужурлуг ажылын планап болгаш салып алган сорулгалары- биле оларны дүүштүрүп билири;
- чаа ооренген уран -- чечен чугаада башкының айтып кааны езугаар чүнү кылырын сагыыры;
- өөредиглиг кылдыныгларны аас болгаш бижимел хевирге кылып билири;
- болуушкун тончүзүндө , ооң түңнелдерин анализтеп болгаш демдөөп салган соонда эдилгелерни кылып билири;

Оореникчилерниң ооренип алыр аргалары:

- башкы-биле демниг ажылдажыышкын үезинде чечен чогаалды ооренип шиңгээдин алырда чаа-чаа сорулгаларны салып билири;
- кылган ажылдарын ажыл үезинде болган ажыл соонда шын кылып турарын бот сайгарып шинчилеп билири;
- бодунуң номчулга ажылын планан билири.

Билип алыышкын (Познавательные)

Оореникчилерниң ооренип алган турар билиглер:

- херек билиглерни словарьларны ажыглап тургаш тып билири;
- чогаалдарны болгаш ооң кол маадырларын деңнеп болгаш үнелел барымдаазын сзугаар аңгылап билири;
- чогаалдың кол маадырларының сөстери, сагыш- сеткили, кылып турар чүүлдерин, аразында харылзааларын шиңгээдин алыры.

Оореникчилерниң ооренип алыр аргалары:

- херек билиглерни библиотекалардан, ооредиглиг литературадан болган Интернеттен тып билири;
- амыдыралдың болуушкуннарын, чечен чогаалдын хевирлерин, кол маадырларын деңнеп болгаш аңгылап билири;
- чогаалды сайгарып турар үеде болгаш бодунуң амыдыралыңга даянын алгаш чылдагаан айтып турар харылзааларны, логиктиг угаан- бодалып аас болгаш бижимел хевирге шын тургузуп билири;
- бердинген статья-биле ажылдап билири (статьяның кол бодалын тодарадып, планын тургузары).

Коммуникативтиг (Коммуникативные)

Оореникчилерниң ооренип алган турар билиглер:

- болүккө ажылдап ооренири; бодунуң бодалындан аңгыда эжиниң үзел-бодалын база дыңнап үнелеп билири;
- түннел үндүрерде бодунуң бодалын тайылбырлап билири болган энооорунун үзел-бодалы- биле деңнештирип билири;
- эжинге херек медээни шын тода дамчыдып билири;
- демниг ажыл үезинде эжинге дузаны чедирери, бот-боттарын хынажып билири;
- диалог чугааны чорудуп билири;
- салдылган сорулгаларны чедип алырда чугааны шын тургузуп билири;

Оореникчилерниң ооренип алыр аргалары:

- салып алган сорулгаларны чедип алырда, өске кижилерниң үзел-бодалдарын база дыңнап билири;
- болүк-биле ажыл үезинде чогуур айтырыгларны салып билири.

3-ку класстын доозукчузунун билиинге негелделер

Эге ниити ооредилге чериниң доозукчузу «Литературлуг номчулга» деп эртемни ооренген түңнелинде:

1. Бодунуң моон соңгаар сайзыраарынга база өске эртемнерни чедиинкинигиңиңиң алырынга номчулганың уjur-дузазын медресе билген турар болгаш үзүктел чок номчулга долгандыр турар хүрээлелди, делегейни база бодун билин алырынга чугула арга деп чүүлдү шиңгээдин алган турар уjurлуг;

2. Чечен чогаалды бүрүнү-биле үнелен хүлээвишаан, номчаан чүүлүңге хамаарыштыр сеткил-сагыш хайныышкынның харыыны берип, бодунун бодалын илередин, чугаалажын турар кижизиниң бодалын хүндүлөн билир кылдыр ооренген турар;

3. Россияның өске чоннарының культура-төөгүлүг байлаа база бүгү кижини төрөлгөтөниң үлөгерлери-биле, ол ышкаш тыва, орус классиктиг уруглар чогаалчыларның чогаалдары-биле таныжар аргалыг болур. Чогаалдарның дузазы-биле «эки», «багай», «чоптүг чорук», «шынчы чорук», «харыысаанга», «алыс күзел», «човаачал», «дузааргак», «кээргээчел» деп этиктиг билиглерин угаан, сагыш-сеткил база мозү-бүдүш талазы-биле үнелелдери хевирлеттинген турар уjurлуг;

4. Амыдыралынга төрөл, ог-бүлө, кожа-хелбээ база эн-найыралдыг харылзааларның чугулазын билин эгелээр болгаш «найырал», «бот-боттарын билчири», «бот-боттарынга дузалажыры», «хүндүлел», «ынакшыл», «төрөлзирек» болурунун дугайында билиглерин угаан бодаар аргалыг болур. Ол ышкаш бодунун үе чергези база улуг кижилер-биле харылзаа тударынын негелделери болгаш аргалары-биле таныжып, бодунун болгаш чогаалдын маадырларынын ажил-херектерин деннеп коор билиглери хевирлеттинер;

5. Чечен чогаалды уран чуулдун онзагай хевири деп шингээдин, ону уран чуулдун өске хевирлери-биле деннеп ооренип алган турар;

6 ооредилге база эртем-нептеренгей литература-биле ажилдаар эге билиглерин алып болгаш практиктиг ажылынга херек медээни тып болгаш ажылдан билир кылдыр ооренип алган турар.

Чугаанын хевирлери болгаш номчукчу ажыл чорудулгазынга хамаарыштыр негелделер:

Эге школанын доозукчузунун өөренип алган турар уjurлуг чуулдери:

- номчулганын сорулгаларын билген турар (номчукчунун соңуургалын хандыраы-биле, номчуттунар дуржулгазын чедип алыры-биле, бодалдар болгаш барымдаалар, бадыткалдар болгаш өске медээлер тывары-биле);

- сөзүглелдин янзы-буру хевирлеринин утказын медреселдиг хулээн алыры (дынналдыр база иштинде номчун тура, дыннап тура), оларнын тускай хевирлерин тодарадыры (чечен, эртем-нептеренгей, ооредилге, тайылбырлыг), чогаалдын кол бодалы болган маадырларын тодарадыры, чогаалдын утказынын аайы-биле айтырыгларга харыылаары, болуушкуннарнын дес-дараалаанскаан тодарадыры, дыннаан азы номчаан ооредилге, эртем-нептеренгей база чечен чогаал созуглелинге айтырыгларны салыры;
- чогаалдын созуглелинге азы берген темага даянып, бодунун бодалын улуг эвес хемчээлдиг монолог чугаа хевирлиг тургузары (тоожуушкун, тодарадын чугаалаары, угаан бодаары);
- чугаа этикединин дурумнерин сагын, янзы-буру ооредилге болган амыдыралдын байдалынга диалог чорудары, номчаан азы дыннаан чогаалын сайгарып турда, диалог чугаага киржири;
- сос-биле ажылдаары (состун хой уткалыын, дорт болган доора уткаларын тодарадыр, бодунун сос курлавырын байыдары);
- номчаан чуулунун утказын билип турар кылдыр темпилиг номчуур (дынналдыр, иштинде);
- хемчээли назы-хар, клазынга дугжун турар кылдыр чогаалдарны медреселдиг болган аянныг номчуур;
- номчаан чогаалының мөзу-шынар талазы-биле утказын тодарадып, маадырларнын аажы-чаңының алыс ужурун сайгарып, боду туннелдерни кылыр, маадырларнын ажыл-херектерин мөзу-шынарнын унелелдери-биле дензигуурлээр;
- янзы-буру хевирнин сөзүглелдерин сайгарары-биле бодун аргаларны ажыглаар: чогаалдын кол бодалын тодарадыр болган чылдагаан харылзааларын тодарадыр; созуглелди кезектерге чарып, ат бээр; боду план тургузар; авторнун маадырга, болуп турар болуушкуннарга хамаарылгазын тодарадыры-биле ажыглаан уран аргаларын тывар(деннелге, диригжидилге, метафора);
- эртем-нептеренгей, ооредиглиг база чечен чогаал созуглелинин онзагайын барымдаалап, номчаан азы дыннаан чуулунун утказын дамчыдар; созуглелдин утказын катаптап чугаалаары (долу азы ширилгелиг);
- номчаан чуулун демниг сайгарар, сөзүглелге азы бодунун дуржулгазынга даянып, бодалын бадыткаар;

- чогаалдын адын азы дончузун көргөш, номнун дугайында билип алыры, берген темага библиотекадан херек номну дууштур шилин тывар;
- берген үлегерге даянып, чечен чогаалдын кыска аннотациязын тургузар (автору, ады, темазы, номчууру-биле сумелер);
- алфавиттиг каталогту база назы-харынга дуушкен словарьлар болган тайылбыр литератураны боду ажыглаар.

Бо ажылчын программа 1 чыл иштинде күүседип, чедип алырынче угланган.

3-ку класска ажыглаар өөрөдилге-методиктиг комплекс:

1. Тыва Республиканын ниити өөрөдилгезиниң күрүне стандартының национал-девискээр кезээ. Национально-региональный компонент государственного стандарта общего образования Республики Тыва.- Кызыл: Тув. кн. Изд-во, 2006.
2. 1-4 класстарга тыва дыл болган номчулга программасы /А.К.Ойлан-оол, Э.Д.Ондар тургускан.-Кызыл:Тыва ИУЧ, 2011.
3. «Төрээн чугаа» 2-4 класстарга чижек өөрөдилге программасы /Л.С.Кара-оол тургускан. -Кызыл: ННХИ, 2011.-28 ар.
4. Оөрөдилге ному «Литературлуг номчулга» 3 класс / Л.С. Кара-оол. Кызыл: ИРНЦ, 2013. -- 160 с.
5. Ажылчын кыдырааш «Литературлуг номчулга» 3 класс / Л.С. Кара-оол. - Кызыл: 2013

**3-кү класска литературлуг номчулга кичээлинге ажыглаар
календарь-тематиктиг планнаашкыны**

№	Кичээлдин темазы	Ай, хүнү	
		План-биле	Факт аайы- биле
1	Экии, литературлуг номчулга. Моорей «Угаанныглар, сагынгырлар», «Тыва черге йорээл». Е. Танова		
2	Тывызыктар.улегер домактар. Оюн удээн чугаалар. Узун-тыныш. Аккырмаа биле ийи» С. Сүрүн-оол. «Бодалга бодааным» Н.Носов		
3	«Ийи 2» Е. Танова Эдилелдин ээзинде» Ч. Ондар Күскү аргага» О. Сагаан-оол		
4	«Кайгамчыктыг картонка» Э.Кечил-оол. Кыштын тыныжы Ч.Ондар		
5	Харылзаалыг чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг. «Дүжүткүр күс».		
6	«Шартылаа биле кымыскаяк» Ю. Кюнзегеш.Ажыл Юрий Кунзегеш. «Арзылаң биле Пар» Салаалар О.Сувакнит		
7	«Мыйыт» К-Э. Кудажы. Ууттунмас тоорук С.Сурун-оол		
8	«Алдын шынаа» М. Пришвин. Чогум чул ол уруглар С. Комбу		
9	«Хек» С. Сүрүн-оол. «Кушкангтарның медээзи» Г. Скребицкий		
10	«Кыш» Б. Ховецмей «Кыштын шүлүкчүзү» М. Кенин-Лопсан. «Кыш». А. Пушкин		
11	«Харжыгаш». М. Кенин-Лопсан. КДН. «Хуулгаазын кыш». К.Ушинский.		
12	«Ак кодан». Л. Толстой. «Соок-Ирей». Л. Чадамба «Оскүс аңгыр». М. Кенин-Лопсан		
13	«Хүрээлелди камгалаңар». Ч. Кара-Күске. Коллективтиг ажыл. Проект «Бойдушту камгалаңар».		
14	«Эмнен алган». О. Сувакнит. КДН. «Дээрге демисел». К.Кудажы.		
15	«Сагынгыр күске». С. Пюрбю «Угаанныг күске». С. Маршак		
16	«Кажар диинц». С. Пюрбю «Оптуг чыккылаа» С. Пюрбю		

- 17 «Бодаган». «Багай чанчыл». Т. Кызыл-оол.
«Шолалаттым» Э. Кечил-оол
«Ийи алышкы». А. Барто
- 18 КДН. «Эки турачы». О. Сувакпит
- 19 Бистиң проективис «Бистиң ачаларывыс
(акыларывыс - Ада-чуртувустун камгалакчылары»
- 20 «Ием холу». Б. Ховеңмей. «Ававыс чокта» С. Тока
«Ава созун дыңнаваска». Э. Кечил-оол
- 21 «Онза үе». О. Сагаан-оол. Часкы тарылга.
Л. Чадамба
- «Чыраа кулун» «Хам Борү биле Шинчээчи Борү».
- 22 Хараган бажында дүк». (Тыва улустун тоолу)
КДН. «Мактаныкчы күскелер» (Тибетулустун тоолу).
- 23 «Мени таныыр» К. Ондар. «Сайдаяк». С. Комбу.
«Оол биле кушкан». О. Сагаан-оол
- «Элик оглу». О. Сагаан-оол Дуза дилээн адыг»
- 24 (Тоогу чугаа)
- 25 «Аскыр Дагаа чүге даң бажында алгырар
анарганыл?». «Дээлдиген уну» (Тоолчургу чугаа)
- 26 «Чылгылаар мен». «Чунгу» Ч. Кара-Күске.
«Таныжылга». А. Шоюн «Шериг-оолдун олчазы». С.
Сүрүң-оол
- «Алышкылар». Ч. Кара-Күске Чаан болган Моська».
- 27 И. Крылов
- 28 «Ошкү биле Борү». Л. Толстой.
КДН. «Хараар-Коля» М. Эрген.
- 29 «Ыят чок крокодил» (кхмер тоол) Ийи элчиген»
(кыргыс улустун тоолу)
«Танды кежи». К-Э. Кудажы.
- 30 Чугаа сайзырадылгазы. Өөредилгелиг эдертиг
«Чайын».
- 31 «Муңаңталган балыктар». М. Кенин-Лопсан
- 32 «Артыш». Е. Танова.
Бистиң проективис «Мээң ынак чогаалчым»
- 33 «Каас үе». Л. Чадамба,
«Чодураа». С. Сүрүң-оол
- 34 «Чайлагга». С. Сарыг-оол, «Солун чайым». Э. Кечил-
оол.